

Hra na pozoun

Charakteristika hudebního nástroje

Pozoun neboli trombon je žesťový hudební nástroj. Možné jsou oba názvy - trombon pochází z latiny, kdežto pozoun z němčiny. Podle Sachs-Hornbostelovy klasifikace patří mezi aerofony. Zvuk vzniká chvěním rtu na nátrubku. V soustavě trubek ústících do ozvučnicku se pak vytváří charakteristický tón.

Pozoun je jedním z nejstarších hudebních nástrojů vyrobených z kovu. Za první moderní trombon se považuje výrobek nástrojaře Hanse Neuschela z roku 1478. Princip snižce, tedy dvou do sebe zasunutých dvojic trubek, přišel ze Španělska, tak je pravděpodobné, že se na jeho vývoji nezanedbatelnou mírou podíleli Arabové. V období baroka byl pozoun využíván jako sólový a komorní nástroj (z důvodu nálevkovitého nátrubku, užší menzury a kóničtějšího roztrubu byl jeho zvuk jemnější a dobře se tedy zvukově vázal s tehdejšími violami a zobcovými flétnami), později v klasicismu jeho využití pokleslo z důvodu menšího obsazení symfonického orchestru.

Návrat pozounu nastal v období romantismu, ve kterém skladatelé začali znovu preferovat velký symfonický orchestr. Existují mechanicky dva druhy pozounů - snižcový pozoun a pozoun s mechanikou. Typy pozounů jsou: sopránový, altový, tenorový, basový, kontrabasový

Charakteristika

Z důvodu velikosti nástroje přechází žáci do oboru Hra na trombon (pozoun) až od 8 let (dle fyzických dispozic žáka). Přípravným nástrojem pro hru na trombon jsou nástroje příbuzného charakteru: odlehčený snižcový trombon z plastu, ventilový trombon krátký, baskřídlovka, euphonium (baryton) a altový trombon.

První 4 roky jsou zaměřeny na práci s tónem a fixací žeberně - bráničního dýchání, důležitého pro správnou interpretaci tónu. Hrou na přípravné nástroje získá správné návyky, podstatné pro kvalitní tón. Při přechodu na žesťový snižcový trombon (pozoun) se pak věnuje především získání techniky hry.

Od 4. ročníku je povinná kolektivní hra (v souboru či orchestru). Během školního roku každý žák minimálně 2x veřejně vystoupí. Cílem studia je vychovat samostatně pracujícího muzikanta s osobitými schopnostmi zaujmout posluchače dynamicky vyváženou a přesvědčivou hrou.

Učební osnovy

PŘÍPRAVNÉ STUDIUM

Žák:

- cílevědomě prohlubuje zájem o hru na pozoun
- umí popsat jednotlivé části nástroje
- zaujímá správný uvolněný postoj
- popíše a případně i předvede správné dýchání
- správně nasadí a zahraje rovný dlouhý tón
- dovede imitovat lehké rytmické a melodické útvary
- zahraje lehkou píseň podle sluchu
- zvládá jednoduchou píseň s doprovodem
- rozlišuje základní dynamiku

1. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše jednotlivé části svého přípravného nástroje. Samostatně složí nástroj, po hraní uloží nástroj do pouzdra. • správně pečuje o nástroj, vypustí z něho zkondenzované páry pomocí tzv. „vodní klapky“. • nadechuje se ústy, aplikuje při domácí přípravě dechová cvičení vedoucí ke správnému žeberně - bráničnímu dýchání. • při hře správně stojí a drží nástroj. • nasadí tón na hlásku „t“. Zahraje tónovou řadu od G - b v tónině B dur, v taktu 4/4, 3/4, 2/4. • orientuje se v basovém klíči. • hraje noty celé, půlové a čtvrté. 	

2. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplikuje základní návyky v oblasti držení nástroje, postoje při hře a dýchání. • za podpory učitele pracuje na zkvalitňování tónu. Dbá na nasazení i ukončení tónu. • procvičuje obličejové svaly na vydržovaných tónech a retních vazbách, provádí dechová cvičení. • zahraje stupnice C, G, F, B dur v rozsahu jedné oktávy a příslušný T5. • zahraje v celých až osminových hodnotách. • hraje alespoň ve dvou dynamických odstínech. • zahraje jednoduchou lidovou píseň či skladbičku v rozsahu G - c1 za doprovodu klavíru nebo hudebního cd. 	

3. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tvoří tón, osvojuje si základní nátiskové a dechové návyky, přičemž správně nasazuje nátrubek na rty. • zahraje stupnice C, G, F, B dur tenuto v rozsahu jedné oktávy a příslušný T5 s obraty. • zahraje jednoduché skladby v rozsahu G - c1 za doprovodu klavíru nebo hudebního cd. • orientuje se v jednoduchých hudebních útvarech a v jejich notovém zápise. • hraje jednoduché melodie podle sluchu. • při hře s druhým nástrojem sleduje rytmus a melodii sebe a druhého nástroje. • při hře odlišuje p, mf, f, crescendo a decrescendo. • hraje legato a staccato. • zahraje z paměti lidovou píseň či jednoduchou skladbičku. 	

4. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák hrající dosud na ventilový či pístový přípravný nástroj, přechází na snížcový pozoun. • žák rozlišuje intonační výchylku tónu. • ze 7 poloh snížce využívá minimálně 6 poloh. • v pomalém tempu kombinuje tóny mezi polohami a na upozornění vyučujícího opravuje odchylky od intonačně správného tónu. • ovládá smíšené legato, retní legato a základy snížcového legata. • zahraje z paměti jednoduchou skladbu. • má osvojené základní návyky pro hru v komorním souboru - pracuje v kolektivu, poslouchá sebe, ostatní i celek. • zahraje stupnice C, G, F, B dur a jejich paralelní mollové stupnice tenuto v rozsahu jedné oktávy a příslušný T5 s obraty. • zahraje jednoduché skladby v rozsahu G - c1 za doprovodu klavíru nebo hudebního cd. 	

5. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák hraje durové a mollové stupnice do 2 křížku a 2 béček, se samostatnou schopností opravit intonačně nejistý tón, a to ve všech dynamických rozdílech. • žák zahraje chromatickou stupnici v rozsahu E - f1 ve čtvrtovém pohybu. • synchronizuje nasazení tónu a pravé ruky v rychlejším tempu-osminový pohyb. • na dlouhém tónu vyvine dynamický kontrast z p - do ff a zpět v rámci maximální dynamické rozdílnosti. • spočítá složitější notový zápis, složený z not čtvrtových, osminových, triolových, šestnáctinových, synkop. Tento notový zápis z části nacvičí samostatně 	

6. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • se lépe orientuje v polohách snižce, je jistější v kombinování a přesnosti poloh snižce. • čte notové zápisy samostatně, sám kontroluje a odhalí chyby při vlastním cvičení. • hraje durové a mollové stupnice do 4 křížku, 4 béček. • pracuje s dynamikou, tempem a agogikou. • dobře zvládá snižcové legato. • zahraje z paměti přednesovou skladbu. 	

7. ROČNÍK	I. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hraje v rozsahu E-b1. • ovládá všechny stupnice durové a mollové, T5, D7 s obraty ve čtvrtovém pohybu. • rozlišuje rozdíl mezi kvalitním širokým tónem a mezi tónem přiškrceným, tento nedostatek si uvědomí a pomocí praktických cvičení jej samostatně opraví. • využije dynamiku, tempové rozlišení, frázování a agogiku v celém rozsahu nástroje. • nastuduje samostatně jednodušší skladbu. • interpretuje přiměřeně obtížné skladby různých stylů a žánrů podle svých individuálních schopností. • rytmicky, tempově i intonačně se dobře uplatňuje při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních. • ke svému uměleckému růstu a hráčské jistotě přispívá jeho účinkování na veřejnosti při různých kulturních příležitostech. <p>Žák ukončí I. stupeň studia komisionální závěrečnou zkouškou nebo absolventským vystoupením.</p>	

1. - 2. ROČNÍK	II. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • se velmi dobře orientuje v polohách snižce, je jistý v kombinování a přesnosti poloh snižce. • hraje v rozsahu E1 - b1 (podle fyzických předpokladů žáka). • žák používá techniku glissanda. • samostatně pracuje na tónu, intonaci, barvě, má dobrou představu o zněném tónu. • posoudí samostatně vlastní úroveň přednesu a odhaluje nedostatky hry. • svou hrou zaujme posluchače. • žák se orientuje v tenorovém klíči. • žák ovládá snižcové legato přes šest poloh bez glissandového efektu, s cílem vytvořit přirozené legatové vazby. • samostatně pracuje s výrazem skladby, posoudí samostatně vlastní úroveň přednesu a odhaluje nedostatky hry, poradí spoluhráčům. • dokáže sám obohatit přednesovou skladbu či etudu vlastní promyšlenou dynamikou a agogikou. • zapojuje se do samostatných hudebních aktivit - využívá nejen souborové a orchestrální hry ZUŠ, ale může hrát také v mimoškolních tělesech, se kterými vystupuje na veřejnosti. 	

3. - 4. ROČNÍK	II. STUPEŇ
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák se orientuje v tenorovém i houslovém klíči, hraje v rozsahu kontra E – c2 podle fyzických předpokladů žaka. • hraje všechny durové a mollové stupnice, T5, D7, zm7 ve čtvrtovém rychlejším pohybu. • zvládá základní techniku nácviku násobného staccata (dvojitý jazyk). • pozná intonační odchylky a odstraní je, projevuje chuť a odhodlání dále rozvíjet svoje schopnosti. Sám si vytyčí svůj žánr, který ho v hudbě nejvíce oslovuje. • na základě poslechu koncertů a nahrávek, si prezentuje vlastní úsudek a vkus. • uplatňuje všechny získané znalosti a dovednosti v celém rozsahu nástroje. • orientuje se v notovém zápise, samostatně řeší problematiku nástrojové techniky včetně základní péče o nástroj, dýchání, frázování, výrazu při nácviku a interpretaci skladeb. • ovládá techniku nácviku retního trylku, při hře využívá základní techniku násobného staccata (dvojitý, trojitý jazyk). • samostatně pracuje s barvou a kvalitou tónu, hraje z listu s rytmickou jistotou. • má vytvořený názor na interpretaci skladeb různých stylových období a žánrů a tento svůj názor dokáže zformulovat. • uvede příklady skladeb pro pozoun významných světových a českých autorů. • profiluje se podle svého zájmu a preferencí; využívá svých posluchačských, interpretačních zkušeností a získaných hudebních vědomostí a dovedností k samostatnému studiu nových skladeb a vyhledávání skladeb podle vlastního výběru. • zapojuje se do souborů nejrůznějšího obsazení a žánrového zaměření, zodpovědně spolupracuje na vytváření jejich společného zvuku, výrazu a způsobu interpretace skladeb. <p>Žák ukončí II. stupeň studia komisionální závěrečnou zkouškou nebo absolventským vystoupením.</p>	

Komisionální postupové a závěrečné zkoušky

Přípravná hudební výchova (PHV)	Žák zahraje na nástroj 2 skladby
---------------------------------	----------------------------------

I.stupeň základního studia

1. ročník	Žák zahraje 3 skladby různého technického a výrazového charakteru
2. - 7. ročník	1/ Stupnice + akordy 2/ Etuda nebo technické cvičení 3/ Dvě kontrastní skladby různých stylových období dle výběru
7. ročník - Absolventské koncertní vystoupení	3 kontrastní skladby různých stylových období 1 skladba komorní (skupinová praxe)

II.stupeň základního studia

1. ročník	Postupovou zkoušku žáci nevykonávají
2. ročník	3 kontrastní skladby různých stylových období
3. ročník	Postupovou zkoušku žáci nevykonávají
4. ročník - Absolventské koncertní vystoupení	4 kontrastní skladby různých stylových období 1 skladba komorní (skupinová praxe)